

'Op dit schoolniveau moeten die boeken opzouten'

 Blikveld

Het ROC ASA Economie (Europa College West) in Amsterdam werkt op zijn afdeling economie met achttien onderwijsassistenten. Zij begeleiden in de klas groepjes van vier of vijf leerlingen die zelfstandig werken aan de leerstof. Elke onderwijsassistent heeft een vast groepje leerlingen, van wie hij de roosters kent. Verschijnt een jongere niet in de les, dan belt de assistent met het verzoek alsnog te komen. Als de jongere niet uit zichzelf verschijnt, haalt de onderwijsassistent hem persoonlijk op uit de snackbar of desnoods van huis.

De onderwijsassistenten werken met leerlingen van het laagste onderwijsniveau. Een vooropleiding is voor dat niveau niet vereist, er geldt alleen een minimumleeftijd van 16 jaar. De jongeren worden opgeleid tot secretariaal, administratief of magazijnmedewerker. De meesten kiezen echter voor economie omdat ze ooit een winkel of eigen zaak willen beginnen. Onder de in totaal 27 verschillende etnische groepen vormen de Marokkanen de grootste.

De onderwijsassistenten zijn geen docent. Ze hebben geen regulier betaalde baan maar een Instroom/Doorstroombaan. Jeroen Klooster coördineert de onderwijsassistenten en zorgt voor hun training en begeleiding.

Waarom werken jullie met onderwijsassistenten?

'Omdat het zo slecht ging op school dat directie en docenten zeiden: "Dit kan zo niet langer". De sfeer op school was agressief, docenten zaten in de stress, weinig leerlingen haalden een diploma, leerlingen kwamen niet opdagen in de les. Van de twintig jongeren in een klas was soms de helft afwezig. Dan ging de docent eerst proberen die tien afwezigen te bellen. Was hij daarmee klaar, dan waren van de tien aanwezigen er al weer vijf vertrokken. "Want de les begint toch niet." Die vijf ging de docent dan weer zoeken in de kantine. Uiteindelijk vond hij er twee, maar bij terugkeer in de klas waren er weer twee anderen weg. Soms stond een docent les te geven aan vier leerlingen uit een klas van twintig.'

Onderwijsassistenten kunnen ondermijnende groepsprocessen in de klas doorbreken. Het ROC ASA Economie werkt met deze assistenten. Jeroen Klooster begeleidt en traint hen. 'Deze leerlingen doen alsof ze geen begeleiding willen van volwassenen, maar toch is het halen van het diploma belangrijk voor ze.'

Kun je de leerlingen bij jullie op school beschrijven?

'De groep is belangrijk. Als Jantje opstaat tegen de docent moet de hele groep meedoen, anders zegt Jantje buiten de les tegen jou: "Waarom deed je niet mee?". Respect is zwaarwegend. De lontjes zijn heel kort. De toon waarop je iets zegt is belangrijk. Nu kan ik zeggen tegen een jongere: "Hé, je les is begonnen!". Maar ik heb een half jaar nodig gehad om die verstandhouding te krijgen.'

'Ze doen alsof ze geen regels en begeleiding willen van volwassenen, en hun motivatie is ver te zoeken. Maar toch is het halen van het diploma belangrijk voor ze. Dat merk je als je ze complimenteert met hun schoolwerk. Dan gaan ze helemaal stralen.'

Hoe zetten jullie de onderwijsassistenten in?

'Bij de samenstelling van de groepjes trekken we de vriendschapsverbanden van de grootste herriescoppers uit elkaar. We kijken tussen welke groepjes en onderwijsassistenten het zal klikken. Als het niet klikt, kunnen we de groepssamenstelling veranderen. Het kan goed zijn om een groepje Surinaamse jongeren een Surinaamse onderwijsassistent te geven omdat een Surinamer waarschijnlijk meer invloed op hen heeft dan een Nederlander of Marokkaan. De aanpak van de onderwijsassistenten moet voortkomen uit hun eigen kracht, want geen van allen zijn ze opgeleid om in het onderwijs te werken. Eén assistent is bijvoorbeeld zijn hele leven muzikant geweest. We hebben een jonge vrouw van 23 jaar als onderwijsassistent, maar ook iemand van 60.'

'Ik zorg vooral voor de *team building*, zodat de onderwijsassistenten steun bij elkaar vinden. De leerlingen waarderen het dat zij een hecht team vormen. Zwakheid straffen deze leerlingen af, dus als ze zien dat de onder-

'Sommige docenten verpesten het zelf door hun cynisme'

Jeroen Klooster (1968)

1987 havo te Hoor

1988 vwo te Amsterdam

1991 Theater Vormingsklas

1991 acteur in tv-series en bij trainingen

1994 productieassistent voor tv en film

1995 locatiescout en manager voor diverse tv-series, films, commercials

2002 praktijkbegeleider van drie onderwijsassistenten van het ROC Assa Economie, Europa College West

wijsassistenten sterk staan in hun eigen collectief vinden ze dat prettig.'

'Naast de begeleiding in de klas doen de onderwijsassistenten ook leuke dingen met de jongeren. De achterdocht die veel leerlingen tegen je hebben, los je niet op met lesgeven maar door samen iets leuks te gaan doen.'

Welke leuke dingen doen jullie?

'We zijn een keer met een groepje gaan karten. We vragen aan de leerlingen wat ze willen. Ze willen allemaal voetballen dus nu hebben we op dinsdag een voetbalcompetitie.'

'Ik ben ook wel eens met vier Marokkaanse jongens in de auto gestapt om thee te gaan drinken in een theehuis. Toen heb ik tegen ze gezegd: "Jullie zitten op die school en het is niet leuk maar het kan wel leuker worden". Eerst reageerden ze heel stoer: "Je moet de docenten ontslaan". Maar ze zeiden ook dat we strenger moeten zijn op school en dat er minder uit boeken geleerd moet worden.'

Behalve met de leerlingen heb je ook met hun ouders te maken. Hoe kijk je aan tegen de opvoeding van Marokkaanse jongeren?

'Ouders en kinderen praten niet met elkaar zoals Nederlandse ouders met hun kinderen overal over praten. Er is bijna geen contact tussen de jongeren en hun ouders. Oogcontact met je vader mag niet. Je kijkt iemand voor wie je respect hebt niet aan. En dat botst met hoe het op school gaat. De docent zegt: "Kijk me aan als ik tegen je praat". Als jij hebt geleerd dat je geen respect hebt voor iemand die je aankijkt, dan voel je op dat moment ook geen respect voor die docent.'

'In mijn vorige baan huurde ik wel eens Marokkaanse

jongens in voor de bewaking van een filmset. Toen zag ik ook wat een shit ze over zich heen krijgen van publiek op straat. "Hé, kut-Marokkaan, ik weet wel op wie ik ga stemmen".'

Hoe zou jij deze jongeren het liefst onderwijzen?

'Op dit schoolniveau zouden die boeken moeten opzouten. Door gedragsproblemen en taalachterstand kunnen de jongeren het niveau niet aan, hoewel ze intelligent genoeg zijn. Als je ze meeneemt naar een rechtszitting, kunnen ze later precies uittekenen wie waar in de zaal zat. Of laat een Marokkaanse markthandelaar komen. Die vertelt hetzelfde als wat er in het economieboek staat, maar dan vinden ze het wel interessant.'

'Ik heb gemerkt dat je wel respect krijgt van deze jongens als je er rustig voor gaat zitten. Sommige docenten verpesten het zelf door hun cynisme. "Zijn er debielen die vandaag wél hun boek bij zich hebben?" Ze zullen het ontkennen, maar ik heb het zelf gehoord. Natuurlijk, dat doen ze uit een soort overlevingsdrang. Want in zo'n klas zitten een paar gedragsgestoorden en daar staat een docent voor met een gewone onderwijsopleiding. Het groepsleven in een klas is sterk. Iemands telefoon is gestolen, hij weet wie het heeft gedaan, maar hij wil het niet zeggen. Dat zo'n collectief tegenover een docent staat, wordt in de hand gewerkt door de manier van lesgeven: één docent tegenover de groep. Dat doorbreken we met de groepjes rond de onderwijsassistenten.'

En lukt dat?

'Ik ken een voorbeeld hier op school van de leider van een groep die een conflict kreeg met een onderwijsassistent. Hij ging ontzettend tegen haar tekeer en zei nare dingen over haar ouders. Twee jongens namen het voor haar op. "Dit mag je niet zeggen, je moet stoppen, nu." Dat die groepsbinding zo wordt doorbroken, dat zie je bijna nooit.'

MARIEKE KRONEMAN